

ŞAHISLAR

ZİVER BEY (50 yaşlarında bön bir memur tipi.) — BEDİ BİLÂL BEY (35 yaşlarında, uzun saçlı, matruş bir facia aktörü. Kendini çok beğenmiş, gülünç derecede mağrur.) — NAZİM ŞEVKET (30 yaşlarında bir memur; züppemsi; ve aceleci:) — DÜMBÜLLÜ RAŞİT (Tuluat tiyatrosu komiklerinden; şişman ve eski bıçkın tipinde, pişkin tavırlı bir adam, 35 yaşlarında.) — HASAN (Şirketin hademesi; aptal fakat ukalâç; yüz bulmuş bir hademe tipi; 40 yaşlarında var)

SAHNE

Basit döşenmiş bir kalem odası. Kapı ortada ve seyircilerin tam karşısındadır. Sağda ve solda birer yazıhane; iskemleleri; bir dosya etajeri, sahnenin sağında ve birinci planda bir soba var. Duvarı, üzerinde (SİGARA İÇMEK MEMNUDUR) yazılı bir levha var. Yazıhanelerin üzeri evrak, dosyalar dolu. Yazıhanelerden birinin üzerinde bir telefon vardır

Hasan (Yalnız)

(Perde açıldığı zaman, Hasan sobanın önünde diz çökmüş sigarasını yakmağa uğraşiyor. Sahne biraz dumanlı zira soba hafifçe tütüyor.)

HASAN — Kömür değil, Allahın bir belâcı. Güya soba tutuşsun diye içerisine bir şişe de gaz döktük. Gaz tutuştu, kömür hâçlâç duruyor. (Telefonun zili çalar. Hasan can sıkıntısıy-le telefona bakar.) Sus be!.. (Duvarlara göz gezdirir.) Ne diyordum?.. Ha?.. Ne diyordum? Bak işe, levhayı gene çevirmişler. (Ağzındaki sigarayı çekiştirerek duvara gider ve sigara içmek memnudur yazılı levhanın tersini çevirir.) Ha., şöyle!.. (Ellerim masalara sürer.) Püff!.. toza bak.. (Yazıhanenin üzerindeki kâçğıtları karıştırır.) Bunlar ne evrakı böyle? Amma da yığılmış, kalmış ha!.. (Bir tanesine göz gezdirir.) Oo.. Oo.. bunlar evrak değil ayol, hepsi tiyatro piyesi... Yahu., bizim Nazım Şevket Beyin de hayli eseri varmış be.. (Tekrar telefonun zili çalar.) Hay Allah cezasını versin.. Bu telefon beni hiç rahat bırakmayacak mı? (Ahizeyi alır) Ne o ulan ne istiyorsun?., ha?., mezbaha mı?.. Burası kasap dükkâcını değil., miskin herif sen de... (Kapatır; zil sesi kesilir) Daha telefon konuşmasını beceremiyor.. Salak.. Dağdan mı gelmiş nedir? (Oturur, yazıhanenin üzerindeki kâçğıtlara göz gezdirir. Sükâ»t.)

2. SAHNE Hasan — Ziver

ZİVER (Elinde açılmış bir mektup olduğu halde girer.) — Bataklıkları temizleme şirketi, Sürünceme Komisyonu kitabeti burası mı efendim?

HASAN — Burası., bir şey mi istedin?..

ZİVER — Yarım saattir kapıda bekliyorum..

HASAN — Ne yapalım?. Beklemeden iş görülür mü?..

ZİVER — Evvelden karşiki Acemden telefon da ettimdi..

HASAN — Vay o telefon konuşmasını beceremeyen sen miydin?. Ne hımbıl şeymişsin be?.. Dağdan mı geliyorsun?..

ZİVER — Afedersiniz rahatsız edeceğimi bilseydim..

HASAN — Lâç mı?.. Sabah sabah telefonla konuşulur mu?.. Kimsin sen?..

ZİVER — Vefat eden müdür muavininizin yerine tâçyin edildim. (Hasan derhal fevkalâçde hürmetkar bir vaziyet alır.) Konya'dan geliyorum.

HASAN — Vay... Siz Ziver beyefendi misiniz? (Yerlere kadar temanna eder.) Afedersiniz

doğrusu, bilemedimdi. Dün buraya sizin tÃcÃyin edildiğınızı haber verdiler. Hayli sevindik... hoş geldiniz... Müsaadenizle ben de kendimi takdim edeyim... Hasan... Bu dairenin... ZİVER (LÃçfım keserek) — Müdürü mü?..

HASAN (Acele ile) — Hayır, hademesi... Sabık ciğer tüccarlarından ve Balkan muharebesi gazilerinden.. (Ziver eski perişan halini terkederek, müteazzım bir tavır takınır ve bundan sonra Hasan'la hep öyle konuşur.)

ZİVER — Memur beyler hÃçlÃç teşrif etmediler mi?..

HASAN — Afedersiniz muavin bey... İÃçkin daha saat on bir olmadı.

ZİVER — Yani?.. (Acayip bakar.)

HASAN — Yani, demek isteyeceğim, beyler saat on biri çeyrekten evvel gelmezler de.. MalÃ»m ya tiyatro hayatı pek yorucu oluyor?

ZİVER (Şaşkın) — Tiyatro hayatı mı?..

HASAN — Değil mi ya?.. Memuriyet maaşı kifayet etmediği cihetle bizim beyler tiyatroya sarıldılar. Şu yazıhanede oturan Nazım Şevket Bey mükemmel bir muharrirdir, facialar yazar. Burada oturan Abdullah Sakip Bey enfes bir gazelhandır.

ZİVER — Bunlar ne biçim memur böyle?.. Konya'da hiç böyle şeyler yoktu.

HASAN — Ee.. ne yapalım?.. Orası Konya; burası da İstanbul... Konya'dan bu cihetlere teşrifinizin esbabı nedir acaba?

ZİVER — Ben Konya'da tam on sene kaldım. Nihayet havası yaramadığı cihetle buraya nakle mecbur oldum. LÃçkin şaşırdım... Ben hiç böyle daire görmemiştim.

HASAN — Alışmalı beyciğim alışmalı... Dünya bu... insan neler görür. Ben memuriyet hayatında (Azametle) eskiyim., altımda tamam yirmi şilte parçalandı.

ZİVER — Ne memuriyetlerde bulundunuzdu?

HASAN — On sene hariciyede...

ZİVER (LÃçfını keserek) — Müdür müydünüz?..

HASAN — Hayır., sadece kapıcı muavinliği ettim. Beş sene BabıÃçli'de odacı yamaklığı... ve nihayet de dört senedir buradayım.

ZİVER — Güzel... şu masanın üzerindeki kÃçğitleri düzeltiver., bu ne karışıklık böyle. HASAN (Bir avuç kÃçğidi sobaya atar.) — İşte...

ZİVER (Heyecanla) — Ne yaptın?., dur.

HASAN — Meraklanmayın efendim bunlardan kurtulmak için başka çare yoktur.

ZİVER — Ooo... bu, böyle yürümez. Ben burayı intizama sokmalıyım.

HASAN — Nafile uğraşmış olursunuz. Burası hep böyledir.

ZİVER — Ben Konya'dan geldiğime pişman olmağa başladım. Bu ne biçim daire?.. (Hasan'a) Bana bak, ben birazdan gelirim. Eğer beyler tiyatrolarından pek yorulmamışlarsa herhalde burada buluşuruz zannederim. Değil mi?

HASAN — Allah bilir. (Ziver çıkar.)

3. SAHNE Hasan (Yalnız)

HASAN — Moruğa bak... herifin amma da nevre döndü ha?.. Böyle daire görmemişmiş.. şaşırmışmış, pişman olmuşmuş. Daha sen çok pişman olursun yavrum... Burası İstanbul... Adamın gözünü fal taşı gibi açarlar. (Kapı vurulur, Hasan açmağa gider.)

4. SAHNE

Hasan — Bedi BilÃçl — Sonra Dümbüllü Raşit

BİLÂ,L (Uzun saçlı, redingotlu, acayip bir tip) — Nazım Şevket burada mı?

HASAN — Şimdi gelir efendim... bir işiniz mi vardı?

BİLÂ,L (Tahrikamiz bir nazarla Hasan'ı süzerek) — İş?!.. Ne biçim İÃçf?..

HASAN — Yani resmÃ® bir iş için mi geldiniz; diyecektim...

BİLÂ,L (Mağrur bir tavırla) — ResmÃ® bir iş de ne demek?.. Ben Darülfecayi tiyatrosu baş artisti Bedi BilÃçl'im...

HASAN (Nezaketle) — Teşerrüf ettik Beyefendi.

BİLÂ,L — Nazım Bey bana burada randevu vermişti. Onun yeni bir eseri var. "Gizli dosya" isimli... Bu eserin provalarını yapacaktık.

HASAN — Lütfen oturunuz beyefendi. Geçen akşam Nazım Bey bana iki kişilik bir davetiye veriydi. Ben de zatı alinizi alkışlamağa gittim. LÃçkin cidden harikulade bir eserdı o...

BİLÂ,L (Mağrurane) — Eser hiç de güzel değildi. LÃçkin sayemde biraz bir şeye benzedi.

HASAN — Ben de onu diyecektim. Bilhassa kıyafetiniz öyle enfesti ki hani...

BİLÂ,L (LÃçfını keser) — Kıyafetim hiç bir şeye benzemiyordu. Fakat sayemde biraz...

HASAN — Hah... ben de öyle söyleyecektim esasen... (Tam bu sırada dışarıdan gevrek bir ses bağıırır.)

SES — Yahu ben geldim., ben...

BİLÂ,L — Raşit geldi galiba... (Raşit girer.)

RAŞİT (Tık nazca, komik bir yüz.) — Vay efendim vay... vay efendim vay...

BİLÂ,L — Nasılsın bakalım Raşit?..

RAŞİT — Nasıl olacağım., berbat., dün gece Kadırga meydanında Otello'yu oynuyorduk. On sekiz perde... İmanım gevredi. RüzgÃçr, bir taraftan açlık, bir taraftan... geberiyor-dum.

HASAN (SelÃçmlar) — Allah ömürler versin beyefendi.

RAŞİT (Ehemmiyet vermez) — Daha Nazım Şevket Bey gelmedi mi?

HASAN — Hayır, henüz teşrif etmediler. Lütfen otursanıza.

BİLÂ,L (Raşit'e, cevap verir.) — Sorma canım. Çok geç kaldı. Benim işim gücüm var. Saati beş lira eden bir adamım birader... (Biraz sükÃ»t) Acaba gelmeyecek mi?

HASAN — Gelmez olur mu a bey çiğim? Hele biraz sabır buyurunuz.

BİLÂ,L (Hasan a mutaazzımane bir nazar atar... Raşit'e) — Bari biraz prova yapabilseydik...

RAŞİT (Can sıhtısiyle) — Prova mı? O da ne demek oluyor? Provaya ne lüzum var birader.. Aktörcülük dediğin tekerlemedir.. Sen söylersin.. Ben söylerim.. Olur biter... BİLÂ,L — Yok canım... öyle şey olmaz... Provasız eser mi çıkar? Burası Tuluat tiyatrosu değil...

RAŞİT (Heyecanla) — Sahi mi söylüyorsun.. (Kendi kendine) İşimiz var öyleyse...

HASAN — Piyesiniz eğlenceli bir şey mi efendim?

RAŞİT — Ben beğenmedim, hiç tekerlemesi falan yok.

BİLÂ,L — Hata ediyorsun Raşit. Bu eser gayet güzeldir. Daha doğrusu evvelce pek güzel değildi amma (Sahte bir teva-zuyla) ben şöyle biraz üzerinde oynadım. Hem canım esasen müdür muavini rolünü yapacak adam... (Birdenbire hatırına bir şey gelmiş gibi) Ha... Sahi... Muavin rolünü yapacak adamı buldunuz mu?

RAŞİT — Hangi muavin rolünü yapacak adam? Gizli Dosya piyesinde mi? Sorma, zavallı çocuk apandisit ameliyatı olmuş.

HASAN — Ha... meseleyi ben de anladım efendim. Nazım Şevket Bey, bu hususta merak etmemenizi, kendisinin müdür muavini rolünü yapacak adamı bulduğunu söylemişti. RAŞİT — Peki, bugün gelecek miymiş?

BİLÂ,L — öyle ya? Kim bilir ne biçim bir adamdır? Bir prova etmeden olur mu? Ben bile, bu eseri altmış defa prova etmek niyetindeyim. (Raşit'e) Haydi Raşit, istersen ikimiz yalnız

bulunduğumuz sahneden başlayalım.

HASAN — öyleyse, müsaadenizle ben de gideyim efendim. (Çıkarken geriye döner ve Bilâl'e rica eder.) Bu akşam için bana dört kişilik koltuk bileti lütfeder misiniz? Sizleri ne kadar alkışlayacağım bakın. (Bilâl azametle cebinden bir kâğıt çıkarır, bir şeyler yazar.)

RAŞİT (Hasan'ın yanına sokularak) — Bey birader... Henüz sizinle pek ahbablığımız yok ama biz de alkış isteriz yani...

HASAN — Aman beyim sizleri unuttur muyum hiç? (Bilâl yazdığı kâğıdı Hasan'a verir.)

HASAN — Teşekkür ederim beyefendi. (Derin temennalarla çıkar.)

5. SAHNE

Bilâl — Raşit

BİLÂL — Artık işe başlayalım. (Eseri eline alır ve okur.) Ortada kapı. Sağda ve solda birer masa. (Söyler.) tamam. (Okur.) Perde açıldığı zaman müdür koltuğuna oturmuştur. (Soba ile meşgul olan Raşit'e:) E, dikkat etsene canım.

RAŞİT — Hele sen bırak.. Ben tekerlerim.

BİLÂL (Okur) — Müdür, bir raporu tetkik etmektedir. (Bir dosya alır.) İşte rapor. (Okur) Memur, müdürün nazarı dikkatini celbetmek için öksürür. (Raşit'e.) öksürsene.

RAŞİT (Hapşirmek üzere iken.) — öksürmesem de ha... ha... ha... hapşursam. Hapşuuu; bir şey olmaz ya...

BİLÂL — Eee.. rica ederim münasebetsizlik etme... Haydi, rolünü oku.

RAŞİT — İşte. (Cebinden bir kâğıt çıkarıp okuyarak.) Bendenizi affetmenizi rica ve istirham ederim müdür beyefendi.

BİLÂL — Tuu, Allah belâcı versin. İnsan amirine böyle mi lâfkırdı söyler. Şöyle eğil ve hürmetle...

RAŞİT (Eğilir.) — Müdür beyefendi... (Bu sırada kapı açılır Ziver görünür.)

6. SAHNE Ziver — Evvelkiler

ZİVER (Kendi kendine) — Oooo, müdür bey gelmiş. (Selâçlıklar ve yüksek sesle) Efendim.

BİLÂL — Efendi?!.. (Hiddetlenmiştir.) RAŞİT (Okumağa devam ederek) — Müdür beyefendi, bendenizi çağırılmışsınız...

BİLÂL — Bekle be Allanın belâcı... (Ziver'i işaret ederek) Baksana, eserde bu antre yazmıyor.

ZİVER (Nezaketle) — Bendenizi af buyurunuz müdür beyefendi. Henüz zatı alinizle teşerrüf etmek şerefiyle müşerref olamadım. Bendeniz yeni müdür muavini...

BİLÂL (Lâcını keserek) — Vay... o sen misin? Gelsene be herif... Saatlerce seni mi bekleyeceğiz? Neye bu kadar geç kalıyorsun?

ZİVER (Kendi kendine) — Geç mi kalıyorum? Bu hoş işte. (Yüksek sesle) Arzedeyim müdür beyefendi...

BİLÂL — Geç şimdi... Derdini Marko Paşa'ya anlatırsın...

ZİVER (Kendi kendine) — Müdür Bey hiddetli galiba...

RAŞİT (Ziver'e) — Yanında eserin kopyası var mı?

ZİVER — Hangi eserin?

BİLÂL (Taklit ederek) — Hangi eserin. Lâc mı bu da?..

RAŞİT — Nazım Şevket Bey sana gizli dosyayı göndermedi mi?

ZİVER — Yoo, haberim yok.

BİLÂ,L — O halde ne haltetmeğe geldin?

ZİVER — Bendenizi mazur görünüz müdür beyefendi. İstanbul'da hiç çalışmadım da, ne yapmak lâçzım geldiğini pek bilemiyorum. Mamafih çabuk öğreneceğim.

BİLÂ,L — Ya... peki. (Eline birkaç kâçğıt tutuşturarak) Al bakalım, senin rolün.

RAŞİT — Hem de dikkat et, bana bak. Bir hafta kadar bir şeyimiz kaldı.

ZİVER — PekÂçlıÂç... elimden geldiği kadar dikkatli yaparım.

BİLÂ,L (Raşit'e) — Kibar bir herife benziyor. (Ziver'e) Nereden geliyorsun bakayım?

ZİVER — Konya'dan efendim.

BİLÂ,L (Ziver'e) — Tekrar başlayalım mı? (Cevap vermesini beklemeden) Haydi, oku bakalım..

ZİVER (Hürmetle okur.) — Bendenizi affetmenizi rica ve istirham ederim müdür beyefendi...

7. SAHNE Evvelkiler — Nazım Şevket

NAZİM (Girer. Tavırlarında istical vardır.) — Oo. Sizler burada mısınız? Mükemmel. (Ellerini sıkarak, Ziver'e) Sen muavinsin ha? Nasıl kendine güveniyor musun? Seni epey methettiler ama.

ZİVER (Kendi kendine) — Bu da ne söylüyor yahu?

NAZİM — Haydi, biraz acele edelim. Saat on bir buçuk oldu. Bir saat sonra tiyatro müdürüyle randevum var. (Ziver'e) Yapacağınızı biliyorsunuz değil mi? Haydi hemen başlayalım. Hiç durmadan (Piyesi okumağa baslar.) Birinci sahne. Raşit, BilÂçlı... Bunu geçelim.

BİLÂ,L — İyi amma...

NAZİM — Eh... fazla lâçf istemez. Vaktim yok dedim ya. (Okur) İkinci sahne: Evvelkiler — Muavin.

ZİVER (Kendi kendine) — Vay canına. Bana böyle şirket dairelerinin tiyatro gibi olduğunu söylemişlerdi amma, inanmamıştım. Bu herif müfettiş falan olmalı. Müdüre metelik vermiyor.

NAZİM (Ziver'i dalgın görünce) — Uyumasına be mübarek. Muavin misin nesin? İşitmiyor musun; gırtlak tüketiyoruz.

ZİVER — Şey beyefendi. Afedersiniz. Bir şey mi oldu ki?

NAZİM — Bana sadece memur bey de yeter.

ZİVER (Kendi kendine) — Hayret. İstanbul'da memurlar müdürlerden baskın oluyormuş. Vallahi hayret.

NAZİM — Ne aptalsın be., okusana.

ZİVER (Fena halde şaşalamıştır) — Nereden okuyayım beyefendi?

NAZİM — Al sana beş paralık daha., git de duvardan oku..

ZİVER (Duvara doğru yürüyerek) — Sigara içmek memnudur.

NAZİM (Gider, Ziver'i ensesinden tutup çeker.) — Yahu sen ne hebenneka şeysin. Elinde kâçğıt var, nereden okuyayım diye soruyorsun. Okusana kâçğıdından..

ZİVER (Şaşkın şaşkın kâçğıtları karıştırır.) — Vallahi şaşırdım.

RAŞİT (Rolüne bakarak) — Nerede idik?

NAZİM (Ziver'e giderek çıkışır) — Çatlamak işten bile değil. Nereye bakıyorsun öyle yahu? Orada değil. Çattık vallahi. Eserimi rezil, kepaze edeceksin.

ZİVER — Affınızı istirham ederim. Fakat...

NAZİM (Lâçfını keser) — Deli midir nedir be? (Ziver'e kaldığı yeri göstererek) Nah... şuradan oku bakalım. Okumak biliyorsun değil mi?

ZİVER (Birdenbire kendisini tahkir edilmiş hisseder) — Yo-ok beyefendi bendeniz rüşdiye mezunuyum.

NAZİM — İyi ya oku öyleyse...

ZİVER (Okuyarak) — "Muhterem müdür beyefendi. (Şiddetle nefes alarak) Size iki ay evvel

Nezareti celileye gönderilen evrakı mühimme hakkındaki raporumu takdimle kespi şeref ederim. Bu evrak izamı tarihinden itibaren bu kadar zaman geçmiş olmasına rağmen hâçlâç iade edilmemiştir."

NAZIM — Amma da aptalca okuyorsun be. Böyle mi yapılır bu? öldürdün eseri...

ZİVER — Fakat şey... henüz ilk defadır da... Alışamadım, onun için.

BİLÂ,L — Sana, nihayet bir haftamız var diyoruz. Bu mıymıntılıktaki devam edersen bir senede de yetiştiremezsin. Şöyle virgülleri, noktaları ayırarak oku.

ZİVER (Komik bir tavır ve sesle okur) — Muhterem müdür beyefendi. İki nokta.. Size..

Virgül.. İki ay evvel nezareti ce-liliye gönderilen.. Virgül.. Evrakımtihimme hakkındaki.. Noktalı virgül.. Raporumu takdimle kespi şeref eylerim.. Nokta...

BİLÂ,L — Hay Allah cezanı versin... Atla be adam...

ZİVER (Daha fena şaşalayarak) — Atlayayım mı? (Baştan okur ve okudukça zıplar) Muhterem (zıplar) müdür bey (zıplar) efendi... (zıplar)

NAZIM ve BİLÂ,L (Zorla durdururlar) — Dur yahu... ne oluyorsun? Çıldırдың mı? Doğru dürüst okusana...

ZİVER (Ağlayacak gibi) — Pekâçlâç. (Hıçkırarak okur) Muhterem., hi... hi... müdür... hi... hi... bey... hi... hi... efendi... hi...hi...

NAZIM — Bu yaptığı bir şeye benzemiyor. Böyle muavin

mi olur yahu? (Zirver'e) ömründe bir resmî daireye de mi gitmedin?

ZİVER (İnfialle) — Fakat... bendeniz... NAZIM — Çok lâçf istemez. Devam et.

ZİVER (Okuyarak) — "Bu hususta makamatı aidesince vuku bulan bütün müracaatlarımız hiç bir netice vermediği gibi..."

(Bu okuyuş kıraat okuyan bir mektepli haliyle olmalı.)

NAZIM — Yeter... kes... (Ziver devam eder) Aman sus yahu... bu böyle sökmez. Seyirciler bizi gebertirler birader. Eserin ruhu sende.. Kepaze ediyorsun.

RAŞİT (Kendi kendine) — Böyle de aktör olur mu yahu? Ben bu avalla oyun mu oynarım? Allah etmesin.. ıslık dinlemeğe vaktim yok...

BİLÂ,L — Bu şekilde perde açmak, çok yüksek şöretim için bir lekedir. Oynamam.

ZİVER (Kendi kendine ve fevkalâçde hayretle) — Yahu., ne perdesi açıyoruz, ne oynuyoruz be?. öf... çattık belâçya, tımarhane midir, nedir burası?..

NAZIM (Ziver'e) — Arslanı. Sana mesleğini öğretecek değiliz. Kendine güvenmiyor idiysen ne haltetmeğe geldin? Haydi, bakalım. Bir iki satır daha oku da görelim. Dikkat et. Avanaklığı bırak.

ZİVER (Okuyarak) — Binlerce lira suistimalde bulunmuş bir memurun iç yüzü kandan da, kemikten de, çirkin ve iğrençtir müdür bey.

BİLÂ,L (Azametle) — Olmuyor. Burada şiddet lâçzım. Lâçf değil bu. Eserin dehşetli yeri. Benim gibi yapmağa gayret ediniz. (heceleri uzatıp, elleriyle garip garip jestler yaparak) Binlerce lira suistimal etmiş bir adamın içyüzü kaaandan da, kemi-iikten de, iriinden de çirkin ve iğrençtir müdür bey. (Söyler) Canım bunlar basit şeyler. Bunları da beceremezseniz...

NAZIM (Ziver'e) — Sen bu işi söktüremeyeceksin galiba babacan. Oku bakalım.

ZİVER (Bilâçl jest yaparken müddekkik bir gözle süzmektedir. O iâşini bitirince kendisine güvenen bir tavırla sahnenin ortasına gelir, eseri bir iskemlenin üzerine koyar, karşısına geçer, hazırlanır ve başlamağa niyet eder. Tam başlayacak gibi bir jest yaptığı sırada rolünü unutarak tekrar iskemlenin yanına gider. Ve nihayet komik bir tavırla söylenmeğe başlar.) Binlerce lira suistimalde bulunmuş bir adamın içyüzü...

NAZIM (Keserek) — Tuu... olmuyor, bırak., rezil ettin..

ZİVER — Aklımı oynatacağım yahu.. Bu ne biçim daire böyle? (Nazım'a) Afedersiniz amma,

zadı Açliniz kimsiniz?

NAZIM — Ben kim miyim? Amma mankasın be. Beni daha tanıyamadın mı? Aptallık da bu kadar olur. (öbür ikisine) Neyse rapor bahsini geçelim. Söz Bil Açl'de. (Okuyarak) Muavine hitap eder. (Söyler) Haydi.

BİLÄ,L (Facia aktörü jestiyle Ziver'e) — Ne? İki bin lira çaldın ha? Alçak, rezil. Milletin parasını alçakça yiyecek kadar da vicdansızsın ha? sefil. Seni mahkemeye vereceğim. ZİVER (önceleri dalgındır, fakat müdür zannettiği adamın böyle birdenbire bağırıldığını duyunca korku ile o tarafa ve bilhassa bu sözlerin kendisine hitaben söylendiğini anladığı zaman yerinden fırlayıp kaçır.) Aman müdür bey, rica ederim, ortada bir yanlışlık olacak.

BİLÄ,L (Rolünü temsile devam eder) — Sus rezil, namussuz. Fakir bir köylünün dışından tırnağından artırdığı paraları, cebine aktarıırken vicdanın inlemedi mi? (Elini cebine atarak bir tabanca çıkarır.) Seni geberteceğim sefil. O kirli vücudun, o n Açpak bedeninin kargalara yem olacak.

ZİVER (Fevkal Açde mütevehhış) — Aman müdür bey ayağınızı öpeyim. Vallahi öyle bir şey yapmadım ben... Haberim yok benim. Kıymayın bana. Hem hamama daha yeni gittim. NAZIM (Resife) — Fena da yapmıyor... açıldı basbayağı.

BİLÄ,L (Devamla) — Tabancamda, on bir kurşun var. Seni onlarla geberteceğim. Kanını tazminat olarak mazlumlara içireceğim. (Raşit'e) Senin sözün geldi söyle.

RAŞİT (Defteri alarak okur.) — Evet. Sen, ölmelisin., iki bin lira çalan cüretk Açr. Gizli dosyanın, hasıraltı edilen esrarı bugün bizim elimizdedir. Sen on sekiz Martta, gizlice çaldığın o parayı kesene yerleştirirken biz seni veznenin kapısından gözetliyorduk. Geber sefil.. (Ve cebinden bir mantar tabancası çıkararak ateş eder.)

ZİVER (Vurulduğunu zannederek kendisini yerden yere atar.) — Ah., ben öldüm., bittim ben. Tabutumu hazırlasınlar benim. (Sonra kendisini yoklar vurulmamış olduğunu anlar, hayretten donmuş kalmıştır.) Vallahi haberim yok. Kulunuz, köleniz olayım yapmayın., ah, ne ettim de Konya'dan buraya geldim bilmem ki?

NAZIM (Raşit'e) — Bu adamda müthiş istidat varmış yahu! Ne güzel korku gösteriyor.

BİLÄ,L — Hain! Çabuk karşıma geç. Beynim patlatıyorum. (Tabancanın namlusunu Ziver'in alınına dayar.)

ZİVER — Merhamet edin, mürüvvet buyurun. Böyle şaka yapılmaz vallahi. Çoluk çocuğum var benim. Aman müdür bey namluyu öbür tarafa çevir., ne olur ne olmaz.

BİLÄ,L — Beynini parçalayıp, kemiklerini bir intikam abidesi yapacağım. (Birdenbire fikrini değiştirmiş gibi durur) Fakat hayır., hayır rezil muhtelis.. Kurşunumu senin mülevves kanına daldırmak istemem, seni çelik parmaklarımın arasında boğmak istiyorum. (Üzerine atılmak ister, Raşit'e) Haydi senin l Açfın var.

RAŞİT (Okur) — öldürmeyiniz müdür bey.

ZİVER (Fevkal Açde korkmuştur, Kaşif in kendisinden yana çıktığını görünce hemen ona yaklaşır.) — Hay Allah razı olsun.. Beni müdafaa et biraz, malımı, mülkümü sana veririm vallahi. RAŞİT — O deninin mülevves bedeni iptesallansın daha iyidir. Onu kanun cezalandırsın. Yarın, halk onun darağacında morarmış ölüsünü görür de tel'in eder.

ZİVER (Fevkal Açde bitkin) — Ayağınızı öpeyim. Vallahi günahım kabahatim yok. Bir şey bilmiyorum, on para çalmadım ben...

NAZIM (Kendi kendine) — Müthiş muvaffak oluyor. Harika vallahi. Eserim nam verecek. RAŞİT (Bil Açl'e) — Haydi sıra sende.

BİLÄ,L (Rolünü temsile devam eder) — Seni çelik parmaklarımla boğmalıyım alçak. (Üzerine atılmak ister ve sahnede kovalanırlar.)

ZİVER — Aman müdür bey. Allah rızası için yapmayın. Ne isterseniz veririm size. Hayatımı başımlayın da...

BİLÂ,L — Ne?.. (Rolünden okur) Rüşvet mi? Alçak sersafil bu dairenin kapısından içeriye ahlâçsızlık giremez. Namuslu bir insan rüşvet kabul etmez.

ZİVER (Bu işin bir eser provası olduğunu hâçlâç anlayamamıştır. Ciddiyetle ısrar eder.) — Doğru ama... etme işte... Sen kabul et, bir şey kaybetmezsin.

RAŞİT — Vay alçak vay! (Bilâçle birlikte Ziver'iri üzerine atılırlar. Birlikte yere yuvarlanırlar ve Ziver mükemmel bir dayak yer.)

NAZİM — Eserim müthiş bir muvaffakiyet kazanacak vallahi...

8. SAHNE Evvelkiler — Hasan

HASAN (Girer ve bu hali görünce şaşalar) — Bu ne kepezelik?.. Ne yapıyorsunuz yahu?

RAŞİT (Ziver'i yerde bırakır, ayağa kalkar.) — Canım prova yapıyoruz; ne rahatsız ediyorsun? Tam da muavini gebertiyorduk...

HASAN (Nazım'a) — Müdür bey, muavin Ziver Beyle görüşmek istiyormuş; kendisini bekliyor.

ZİVER (Bitkin bir halde Bilâç'i süzer) — Mü... mü... müdür bey mi? Beni mi istiyor. Zannedersem beni bu hale getiren de müdür beydir.

NAZİM (Hasan'a) — Sen ne söylüyorsun? Sayıklıyor musun?

BİLÂ,L — Böyle saçma lâçflardan hoşlanmam ben.

HASAN (Ziver'e) — Beyefendi., müdür bey sizinle görüşmek istiyor.

ZİVER (Şaşkın) — Ben, fakir bir köylünün dışından, tırnağından., dan...

BİLÂ,L — Bravo, bravo., görüyor musun hâçlâç eserin tesiri altında...

HASAN (Aktörlere) — Yahu ne yaptınız siz muavin beye?..

NAZİM (Koluyla iterek) — Sen anlamazsın bu işten...

HASAN — Siz meram anlamak istemiyorsunuz yahu.. Kalem müdürü, Konya'dan yeni gelen muavin Ziver Beyi çağırıyor.. Davul mu çalalım?

NAZİM (Ziver'i göstererek) — Vay, bu Konya'dan gelecek olan muavin mi?

HASAN —Evet!..

NAZİM — Eyvah! şapa oturduk..

RAŞİT — Desene altından çapan oğlu çıktı.

BİLÂ,L — Fakat sahnedeki muvaffakiyeti fevkalâçde idi.

HEP BİRLİKTE — Kaldıralım zavallıyı da müdür beyi görsün.

BİLÂ,L ve RAŞİT — Kaldırın.. Yükseltin sahnemizin yıldızını. (Birlikte, bihuş bir halde ötesini berisini ovuşturan Ziver'i ayağa kaldırılırlar.)

ZİVER (Mırıltı halinde) — Fakir bir köylünün dışından, tırnağından... dan... dan... dan...

(Perde)

Cemil Cahit CEM